„MISIJA SIBIRAS’17” EKSPEDICIJA Į IRKUTSKĄ

ATASKAITA

Turinys:

Dalyvių sąrašas

Gadalėjus

Tulūnas

Jevdokimovas

Algatujis

Soloncy

Kamenka

Porogas

Bogatyrius

Vesiolyj

Sutikti lietuviai

Ekspedicjos dalyvių sąrašas:

Agnė Pašvenskaitė

Aurimas Rapalis

Arnoldas Fokas

Birutė Noreikaitė

Dovydas Žiogas

Emilė Jasulevičiūtė

Inesa Ulichina

Kristina Pocytė

Laimis Kasperavičius

Liudas Šiukšteris

Martynas Norkūnas

Nerijus Pranckevičius

Raminta Kėželytė

Saulius Baliūnas

Simona Budreckaitė

Tomas Oičenka

Gadalėjus

Kapinių koordinatės: N54° 23.911' E100° 44.847'

Lietuvių kapai yra bendrose kapinėse. Atvykus du kryžiai dar stovėjo, bet jų skersiniai buvo išvirtę, odar du kryžiai gulėjo ant žemės. Visas kapines juosianti tvora vietomis yra išlūžusi, todėl į kapinių teritoriją gali laisvai patekti gyvuliai, kurie gadina ir verčia kryžius, kurių būklė dar labai gera – natūraliai jie patys nevirstų.

Pagal įgriuvusias duobes matyti, kad dalis palaikų yra išvežta, bet šios duobės atskirai nepažymėtos, tad tiksliai įvardinti, kiek palaikų išvežta – sudėtinga.

Kryžius, kurie buvo išversti, bet dar nebuvo supuvę, įkasėme atgal į žemę.

Kito kryžiaus skresinį, kuris buvo dar gerai išsilaikęs, pritvirtinome atgal prie kryžiaus.

Pastatėme tris naujus maumedinius kryžius.

Kryžiai papuošti kaldintomis lietuviškomus saulutėmis, Lietuvos trispalvėmis, ir lentele, pranešančia, kad čia ilsisi lietuviai tremtiniai.

Kryžių galai užapvalinti mediniais papuošimais, o į žemę kasama dalis patepta panaudotu techniniu skysčiu, visa tai saugos kryžių nuo drėgmės įsigėrimo ir puvimo.

Tulūnas

Kapinių koordinatės: N54° 31.924' E100° 36.732'

Pagal pradinį ekspedicijos planą nebuvo numatyta lankyti Tulūno kapines. Visgi Gadalėjuje darbai ėjosi labai produktyviai ir vietoj numatytos pusantros dienos užtrukome tik dieną, tad laisvą likusį pusdienį skyrėme Tulūno kapinėms. Jose ekspedicijos komanda lankėsi prieš dešimt metų, tad buvo įdomu pamatyti, kaip atrodo ekspedicijos jau tvarkytos kapinės.

Tulūno mieste esančios kapinės bendros, jose yra atskira erdvė, kurioje laidoti tik lietuviai. Iš ten dalis palaikų išvežta, tiesa, išvežant palaikus dėl išverstų kryžių nebebuvo aiškios tikslios kūnų vietos, dėl tos priežasties dalis palaikų buvo nerasta ir jiems pastatytas kryžius, skirtas nerastiems palaikams.

Dėl neseniai vietovėse praūžusios audros kapinių teritorijoje buvo daug išvartytų medžių, vienas jų virsdamas išvertė ir kryžių. Kadangi kryžiaus stovis buvo dar labai geras, jį atstatėme, o išvirtusius medžius pjaustėme ir išnešėme iš kapinių teritorijos taip ją sutvarkydami ir atverdami.

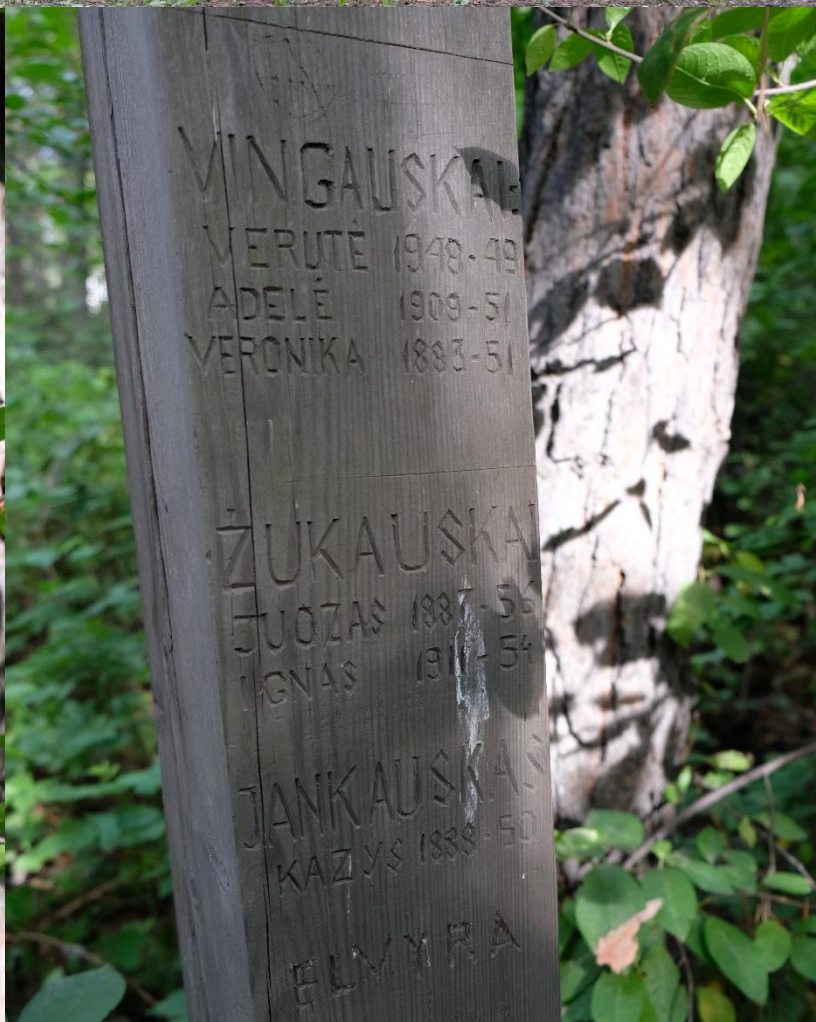

Jevdokimovas

Koordinatės: N54° 16.236' E100° 39.598'

Jevdokimovo kaimo kapinės įsikūrusios ant kalno šlaito ir jo viršūnės. Kapinės yra bendros, senesni lietuvių kapai telkiasi vienoje vietoje, bet vėlesni lietuvių ar jų palikuonių kapai yra išsimėtę po visą teritoriją. Jie paženklinti nebe lietuviškais kryžiais, o čia įprastais paminklais. Autentiškoje kapinių dalyje daugelis kryžių išvirtę, bet dalis tebestovi. Juos juosia medinės tvorelės. Ant kryžių išraižyti tekstai yra beveik nebeįskaitomi. Šiose vietose taip pat būta audros, tad daug išlaužytų šakų, išverstų medžių.

Kapinėse esantys autentiški kryžiai turėjo užapvalintus galus, tad statydami naują kryžių pasistengėme ir jį papuošti tokiais pat užapvalintais galais.

Pasiektas rezultatas: nuo išlūžusių medžių ir šakų išvalyta teritorija, atstatyti senieji kryžiai, pastatytas vienas naujas maumedinis kryžius su pagal vietinį pavyzdį išskaptuotais skersiniais, į žemę kasama dalis patepta panaudotu techniniu skysčiu.

Algatujis

Koordinatės: N54° 21.407' E100° 14.108'

Algatujo gyvenvietė yra išnykusi, tad žemėlapiuose nepažymėta. Norint susidaryti kelionės planą susitikome su Algatujyje gyvenusiu, bet į Lietuvą grįžusiu Jonu Nagevičiumi. Jis mums nupaišė preliminarų planą, kur buvo gyvenvietėn bei kur yra lietuvių kapinės, kuriose, mums buvo žinoma, buvo praūžęs miškų gaisras. Atvykus į vietą bandėme orientuotis pagal turimą ranka braižytą žemėlapį, bet jis, pasirodo, buvo pakankamai tikslus, nes bešukuodami mišką atradome kryžių nuodėgulius.

Po gaisro kapinių erdvė buvo apaugusi jaunuolynu, tad siekėme atverti erdvę, kirtome mažus medelius, pjovėme krūmynus, skabėme žoles. Atvėrę erdvę pamatėme esamą situaciją, kad likę tik nuodėguliai ir nė vieno sveiko kryžiaus. Visus rastus nuodėgulius palikome jų vietose natūraliam dūlėjimui. Pastatėme tris naujus maumedinius kryžius, kadangi čia neturėjome panaudoto techninio skysčio, siekdami geriau paruošti kryžius, jų galus apdeginome. Pastatę kryžius juos aptvėrėme beržinėmis tvorelėmis. Kadangi kapinėse tikslių kapaviečių (kauburėlių) vietų identifikuoti nepavyko, naujus kryžius pastatėme kapinių erdvės viduryje.

Soloncy

Koordinatės: N54° 66.909' E99° 19.340'

Vykdami į Soloncy kapines žinojome, kad ten turi būti lietuviškas kryžius, kuris, mūsų žiniomis, buvo nuvirtęs. Ketinome jį pakelti. Atvykę į vietą pamatėme, kad nuvirtusio kryžiaus nėra, bet nemažas kapinių plotas apaugęs žole, tad pradėjome kapines šukuoti po jas vaikščiodami.

Su savimi turėjome seną kryžiaus nuotrauką, pagal joje augantį beržą atradome konkrečią vietą, kur kryžius turėjo stovėti, tad susiaurinome savo apieškomą plotą. Deja, kryžiaus neradome, o laiko pastatyti naujam neturėjome, tad iš šių kapinių išvykome palikę jas tokias, kokias radome.

Kamenka

Koordinatės: N54° 39.3635' E98° 47.995' 54°

Kamenkoje suradome bendras kapines, kuriose susigaudyti padėjo Kamenkos vietinis gyventojas, nes lietuvių laidojimo vieta yra bendroje kapinių teritorijoje, bet atskirta, už medžių, išlendanti ant skardžio. Jei ne vedlys šios vietos radę nebūtumėme, nes kadaise ant skardžio stovėję lietuviški kryžiai dabar vėjo ir audrų nunešti žemyn. Tad tuo, kad čia palaidoti lietuviai, įsitikinome tik ant šlaito radę išverstus kryžius su lietuviškomis pavardėmis.

Šis šlaitas, kadangi buvo nors ir kapinių teritorijoje, bet savotiškai nuo jų ir atskirtas, buvo apleistas ir užžėlęs jaunuolynu. Siekdami, kad ši erdvė vėl primintų kapines, iškirtome jaunuolyną, atvėrėme erdvę, ant skardžio užnešėme išverstus, bet dar pakankamai tvirtus kryžius. Deja, dalies jų judinti jau nebeturėjome galimybės dėl prastos jų būklės.

Porogas

Koordinatės: N54° 33.654' E99° 14.906'

Poroge radome ten tebegyvenančiu ir net lietuviškai tebešnekančių lietuvių. Ko gero, dėl šios priežasties ir lietuviškų kapaviečių būklė bendrose kapinėse buvo gera. Nuvalėme apsamanojusias tvoreles bei kryžius, apgenėjome besikerojančius krūmus, atstatėme vieną pasvirusį kryžių.

Bogatyrius

Koordinatės: N54° 48.247' E99° 26.337'

Bogatyriaus gyvenvietė buvo įsikūrusi 10km nuo Porogo, bet šiandien ši gyvenvietė jau išnykusi. Visgi kapinės tebelikę. Jos yra visai šalia Udos upės. Tik atvykus į kapines radome tris kryžius, vienas iš jų – ypatingai didelis, pastatytas 2010 metais, kiti kryžiai atrodo senesni, bet metų žymos neturi. Vos keli metrai už kryžių prasideda skardis, kuriuo nusileidus galima pasiekti upę.

Nors Bogatyriaus gyvenvietė yra išnykusi, o arčiausiai esanti gyvenama vieta yra Porogas,

Bogatyriaus kapinės atrodo prižiūrėtos, nes šalia jų pastatyta lentelė, skatinanti būti atsakingiems ir vengti ugnies, nesukelti gaisro. Netoli kryžių pagal rusiškus papročius buvo palikta lėkštutė su saldumynais. Pagal tai sprendžiame, kad kapinės yra lankomos.

Šiose kapinėse išpjovėme medelius, esančius už kryžių, taip atvėrėme kapinių erdvę. Taip pat atsivežėme maumedžio medienos ir pastatėme naują kryžių.

Prieš išeidami visai atsitiktinai krūmuose pamatėme dar du mažus kryželius. Negalėjome identifikuoti, kas čia palaidota, bet nepaisant to, vis tiek išpjovėme kryžius dengusius krūmelius ir taip atidengėme šią kapavietę.

Vesiolyj

Koordinatės: N55° 30.349' E98° 44.302'

Vesolyj kapinės yra netoli jau išnykusios Vesolyj gyvenvietės (gyvenvietės koordinatės: N55° 30.075' E98° 43.893'). Kapinės įsikūrusios ant kalno šlaito, nepaisant audros išvartytų medžių, didžioji dalis kryžių yra puikiai išsilaikę, nebent kiek pasvirę.

Dauguma kapaviečių yra aptvertos medinėmis tvorelėmis. Tvorelės gerai išsilaikę, išvirtę nebent ten, kur buvo užkabintos virstančių medžių.

Vietoje ne tik atstatėme pasvirusius senuosius kryžius, bet ir pastatėme vieną naują maumedinį kryžių. O visą kapinių teritoriją apjuosėme tvorele

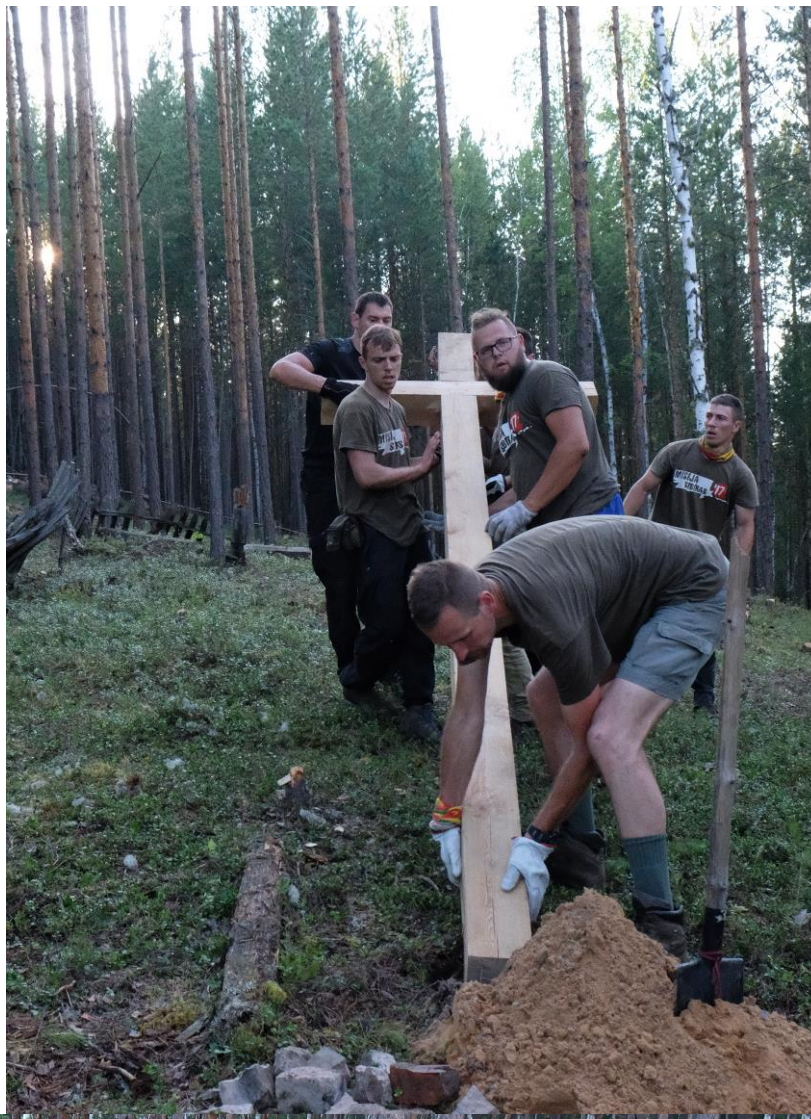

Sutikti lietuviai

Ekspedicijos metu sutikome lietuvių:

Jevdokimove sutikome Viktoriją Rimkienę ir Svetlaną Rimkų. Tai lietuvio Albino Rimkaus žmona ir dukra. Pats Albinas mirė prieš dvejus metus, bet tiek Viktorija, tiek Svetlana pasakojo apie lietuviškumą, kuris liko jų šeimoje net Albinui išėjus. Pasakojo apie švenčiamas lietuviškas šventes, apie gaminamus lietuviškus patiekalus.

Poroge susitikome su Falicija ir jos dukterimis Jelena ir Regina. Falicija ištekėjusi už lietuvio, tad ir jų dukros tikros lietuvės, bet šeimoje lietuviškai niekas nebešneka. Nepaisant to, Regina pasakojo su lietuviškais cepelinais laimėjusi kulinarijos šventę, o Jelena papasakojo apie švenčiamas lietuviškas šventes.

Poroge sutikome ir Bronę, kuri su mumis kalbėjo lietuviškai. Ji atsinešė parodyti turimus senus lietuviškus laikraščius bei savo artimųjų nutoraukas. Dar prieš mums atvykstant Bronė sulaukė laiško iš Lietuvoje gyvenančios savo klasiokės, kad „Misija Sibiras“ komanda lankysis Poroge, tad Bronė apie mus jau žinojo ir mūsų vizito laukė pasiruošusi papasakoti savo istoriją.